

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SETSWANA PUOTLALELETSO YA NTLHA (FAL)

PAMPIRI YA NTLHA (P1)

2016

MADUO: 80

NAKO: Diura di le 2

Pampiri e, e na le ditsebe di le 12.

DITAELO LE TSHEDIMOSETSO

1. Pampiri e, e arogantswe ka DIKAROLO di le THARO e leng A, B le C.

KAROLO YA A:	Tekatlhaloganyo	(30)
KAROLO YA B:	Tshobokanyo	(10)
KAROLO YA C:	Tiriso ya puo	(40)
2. Buisa ditaelo TSOTLHE le tshedimose tso ka kelotlhoko.
3. Araba dipotso TSOTLHE.
4. Simolola KAROLO NNGWE le NNGWE mo tsebeng e NTŠHWA.
5. Dinomoro tsa dikarabo di tlhagelele jaaka di ntse mo pampiring ya dipotso.
6. Tlogela mola mo magareng ga dikarabo tsa gago.
7. Tlhokomela mopeleto le popego ya dipolelo.
8. Nako e e tshitshinngwang:

KAROLO YA A:	Tekatlhaloganyo:	Metsotso e le 50
KAROLO YA B:	Tshobokanyo:	Metsotso e le 30
KAROLO YA C:	Tiriso ya puo:	Metsotso e le 40
9. Kwala sentle ka mokwalo o o buisegang.

KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO**POTSO 1**

1.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

TEMANA A

1	Setlhophha sa mmmino sa <i>University of Pretoria</i> seo se akaretsang baithuti ba merafe e e farologaneng se tshamilwe ka ngwaga wa 1998, ke ka moo se neng sa kolobediwa ka leina la <i>Tuks Africa Sings Choir</i> . Leina le, le ne la tlhophiwa ka ntlha ya gore go ne go se na setlhophha se se neng se opela dipina tse re ka reng di na le mosito le morethetho wa SeAforika. Go bua nnete, go nnile le thotloetso e e tlhotlheleditseng kgopolo ya go tlhama setlhophha se se neng se tlele go kopanya ditso tse di farologaneng tsa baithuti morago ga ditlhophho tsa temokerasi tsa ngwaga wa 1994 mo nageng e.	5 10
2	Yunibesithi e e leng ka fa toropong ya Tshwane e e itsegeng ka leina la metlae la <i>Tukkies</i> , kwa tshimologong re ka re e ne e na le setlhophha se re ka reng e ne e le sa semmuso, se itsege ka <i>Tukkies Koor</i> . Setlhophha se, se ne se eteletswe pele ke Moporofesara Petru Grabe, mokgoni wa botsamaisi e bile gape e le rammino wa maemo. Kitso ya gagwe ya mmmino e ne e na le medi e e tseneletseng. Ga go makatse fa setlhophha se, se ne sa itirela leina le go ikagela boswa mo lefatsheng ka bophara.	15
3	Fa setlhophha sa <i>Tuks Africa Sings Choir</i> se tlangwa, mathata a magolo a se neng sa lebana le ona e nnile go tlhoka madi. Lebaka legolo ke gore madi a ne a setse a abetswe <i>Tukkies Koor</i> e e neng e le setlhophha sa semmuso mo yunibesithing go simolola ka ngwaga wa 1969. Go bua nnete <i>Tuks Africa Sings Choir</i> e ne e bopilwe ke maloko a le supa fela e bong Lerato Lesolang yo a neng a opela lentswe la ntlha a le esi, Ntebogeng Matloga yo le ena a neng a le esi mo go labobedi. Dipulamadibogo tse tsa basadi, di ne tsa tlaleletswa ke makau a a latelang; Richard Montsho, Thokozani Nkabinde le Joseph Maluleke bao ba neng ba beberentsha lentswe la boraro. Lentswe la bone leo e leng lona dithako tsa setlhophha le ne le opelwa ke banna ba babedi ba ditsompa, e bong; Holiness Thebyane le Jones Letsoalo. Se se neng se ka go gapa maikutlo ka setlhophha se, e ne e le phitlhelelo ya bona ya dinoto tse di kwa godimo le tse di kwa tlase. Tomagano ya mantswe a setlhophha, tsweletso ya dikafoko, go goga, go tlhatloga, go opela ka go nanabela le go kibakibetsa, go ne ga se baya mo maemong a a kwa godimo.	20 25 30 35

4	<p>Ka yona nako eo, motsamaisi wa setlhophha se e ne e le Stoffel Mahlabe yo e neng e le motsamaisimogolo wa yunibesithi ya <i>North West</i>. Se se itumedisang ke gore o ne a ithutela lokwalo lwa MA le yunibesithi ya <i>Pretoria</i> e e itsegeng jaaka <i>UP</i>. Se se botlhokwa se motho o ka se se nyatseng ka ena ke gore e ne e se setlabošane fa go tla mo mererong ya mmimo, ka gonne a ithutetse ona fa a ne a dira dikerii ya ntlha. Serokolwana se sennye se ikoketsa ka monkgo. Halofo ya bobedi ya ngwaga wa 1998, e e bopang bofelo jwa ngwaga e ne ya fela le thologelo e kgolo ya setlhophha. Palo ya batsayakarolo e ne e setse e feta lekgolo. Setlhophha sa mmimo sa <i>Randse Afrikaanse Universiteit</i> se se neng se itsege jaaka <i>RAU Chorale</i> se ne sa laletsa sa <i>Tuks Africa Sings Choir</i> kwa moletlong wa ikitsiso. E ne e le lekgetlho la ntlha setlhophha sa <i>Tuks</i> se opela phatlhalatsa. Ka jalo lesedi la katlego la setlhophha, le ne le setse le simolotse go bonala.</p>	40 45 50
5	<p>Ga go a tsaya nako gore setlhophha se se nne le maatla. Kgato e, e tlhodilwe ke dikopano tse di nnileng teng mo gare ga khuduthamaga ya motshwari wa nakwana le balaodi ba maemo a a kwa godimo ba yunibesithi. Ka ngwaga wa 1999 morago ga dipuisano tse di tsereng lobaka lo loleele, <i>Tuks Africa Sings Choir</i> e ne ya nna setlhophha sa semmuso sa Yunibesithi. Thebolelo e, e nnile senotlolo se se bulelang ditlhophha tse di neng di opela ka bokhukhuntswane dikgoro. Go ne ga tlhongwa khuduthamaga e e tla samaganang le ditlhakatlhakano tse di ka tlišiwang ke ditlhophha tse di seng mo molaong.</p>	55 60
6	<p>Fa dikgang di simolola go tsaya lewa le lešwa ka tsela eo, ga go a ka ga makatsa fa <i>Tuks Africa Sings Choir</i> e ne ya fetola leina la yona, mme ba inaya la <i>The UP Chorale</i>. Fa malatsi a ntse a ya <i>Tukkies Koor</i> le yona e ne ya gana go gaisiwa, ya itshegofatsa ka leina le lešwa la <i>The UP Chamber Choir</i>.</p>	65

[E fetoletswe go tswa go *Re nwa a Mokgako*: LST Maphoso le ba bangwe]

Leba temana 1

1.1.1 Tlhophha karabo e e nepagetseng.

Setlhophha sa *Tuks Africa Sings Choir* se tllhamilwe ka ngwaga wa ...

- A 1999.
- B 1994.
- C 1998.
- D 1969.

(1)

1.1.2 Goreng setlhophha se se ne sa kolobediwa ka leina la *Tuks Africa Sings Choir*?

(2)

Leba temana 2

- 1.1.3 Yunibesithi ya Tukkie e fitlhelwa mo toropong efe? (1)

Leba temana 3

- 1.1.4 Ke mathata afe a setlhophha sa *Tuks Africa Sings Choir* se neng sa kopana le ona fa se ne se tlangwa? (2)
- 1.1.5 Neela maina a banna ba le BABEDI ba ba neng ba opela lentse la boraro mo setlhophheng sa *Tuks Africa Sings Choir*. (2)
- 1.1.6 Ke eng se se neng se ka go gapa maikutlo ka setlhophha se sa *Tuks Africa Sings Choir*? (2)
- 1.1.7 Tlhagisa dintlha di le NNE fela tse di neng di baya setlhophha sa *Tuks Africa Sings Choir* mo maemong a a kwa godimo. (4)

Leba temana 4

- 1.1.8 Batla lebaka go tswa mo temaneng le le neng le dira gore motho a se nyatse Stoffel Mahlabe. (2)
- 1.1.9 Nopola leina la setlhophha se se neng se laleditse *Tuks Africa Sings Choir* go opela lwa ntlha mo phatlalatseng. (1)

Leba temana 5

- 1.1.10 Nopola ntlha e e dirileng gore setlhophha sa *Tuks Africa Sings Choir* se nne le maatla. (2)

Leba temana 6

- 1.1.11 Ke setlhophha sefe sa *Tuks* se se neng se tlhomilwe semmuso? (1)
- 1.1.12 A o bona go ne go le botlhokwa gore setlhophha sa *Tuks Africa Sings Choir* se fetole leina? (2)
- 1.1.13 Fa o ne o le seopedi sa *Tuks Africa Sings Choir*, mme go kaiwa fa setlhophha sa lona e se sa semmuso o ne o tlaa ikutiwa jang? (2)

1.2 Sekaseka setshwantsho se se latelang, mme morago o arabe dipotso.

TEMANA B

[www.google.com/search?q=satirical+cartoons]

- 1.2.1 Ke eng se mosetsana yo o mo setshwantshong a neng a se rata? (2)
- 1.2.2 Goreng rre le mme ba ba mo setshwantshong ba lebega ba sa itumela? (2)
- 1.2.3 Go ya ka wena a go siame go rekela bana mogala wa letheke? (2)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: TSHOBOKANYO**POTSO 2**

Buisa temana e e latelang (TEMANA C), mme morago o kwale tshobokanyo ka go ntsha dintlha di le SUPA tsa botlhokwa ka tsela/mokgwa wa go tila dituelo tse di kwa godimo tsa ditirelo tsa banka.

DITAELO

1. Kwala dipolelo tse di nang le dintlha di le SUPA, mme mafoko a gago a se ke a feta masomeasupa (70).
2. Dinomoro tsa dipolelo di kwalwe go simolola ka 1–7.
3. Kwala ntlha e le NNGWE mo polelong.
4. Kwala ka mafoko a gago.
5. Kwala palogotlhe ya mafoko a o a dirisitseng kwa bokhutlong jwa tshobokanyo.

TEMANA C**SE IPOLAISE DITUELO TSE DI KWA GODIMO TSA BANKA**

Fa o itlwaeditse go lebelela setatamente sa gago kgafetsakgafetsa, o tla lemoga gore banka e go duedisa madi a le mantsi go dirisa ditirelo tsa bona. Go na le mekgwa e le mentsi ya go tila go duela ditirelo tse di kwa godimo tsa banka.

Botsa ditsala le ba losika gore dibanka tsa bona di ba duedisa jang. Fa dituelo tsa bona di le kwa tlase, tshaba kwa bankeng ya gago o ye kwa o tla duelang botoka. Itlwaetse go buisa karolo e e buang ka madi mo makwalodikgannyeng. Mo karolong eo go bapisiwa ditirelo tse di farologaneng tsa banka. Go dirisa inthanete go ka dira gore o tile dituelo tse di kwa godimo tsa ditirelo. Bona setatamente mo inthaneteng e seng ka fa gare mo dithelareng.

Tlwaelo ya go duela ka tšheke e tihola dituelo tse di kwa godimo, e tlogele, batla mokgwa o mongwe wa go dira dituelo jaaka mogala wa letheke. O se ke wa ntsha madi mo dithelareng, a ntshe mo motšhining wa ATM. Go dira jalo ga o boloke nako fela, o boloka le dituelo tse di kwa godimo tsa ditirelo. Tila go ntsha madi mo metšhining ya dibanka tse dingwe. Dituelo tsa ditirelo tsa dibanka tseo di kwa godimo go gaisa tsa banka ya gago.

Dira bonnete jwa gore dikoloto tse di gogang madi mo akhaontong ya gago, di fitlhela go na le madi ka dinako tsotlhe. Fa di ka fitlhela o se na madi a a lekaneng, banka e tlile go go duedisa kotlhao e e kwa godimo ya ditirelo.

[E fetoletswe go tswa mo makasineng wa *Move*, 23 Diphlane 2011]

KAROLO YA C: TIRISO YA PUO

POTSO 3

Sekaseka phasalatso e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

TEMANA D

**MZANSI O A
GO BITSA,
ARABELA KA
SESOLO!**

**FOFA GO TSWA HARARE GO YA GAUTENG,
MALATSI A MANE KA BEKE.**

**Air Zimbabwe e gologanya wena le
Lefatshe la Gauta ka sesolo.**

*Difofane di simolola ka di 12 Ngwanaitseele 2016.
*Sesolo se simolola go tloga ka la 12 Ngwanaitseele go
fitlha ka la 31 Sedimonthole 2016.

www.airzimbabwe.aero

**Diranta
di le
R2 500
fela.
Go ya le
go boa.**

*Terms & conditions apply

**air
zimbabwe**
Zimbabwean hospitality in the skies

[<http://wildabouttravel.travelingarea.com>]

3.1 Tlhopha karabo e e nepagetseng.

Mafoko a 'diranta di le R2 500 fela' a bontsha puo e e ...

A tllhabosang.

B bofitlha.

C digelang.

D tlhamaletseng.

(1)

3.2 Ke setheo sefe se se phasalatsang mo setshwantshong se se fa godimo?

(1)

3.3 Neela lelatodi la lefoko 'simolola'.

Sekao: dumela > ganela.

(1)

3.4 Ke mafoko afe a a ngokelang mo phasalatsong e?

(2)

3.5 Fa o lebile, a babuisi ba phasalatso e, ba ka nna le kgatlhego ya go dirisa ditirelo tse tsa phofo? Tshegetsa ka lebaka.

(2)

3.6 Neela mofuta wa letlhaodi le le thaletsweng mo phasalatsong.

(1)

3.7 Kwala polelo e e latelang mo kganetsong.

Mzansi o a go bitsa.

(2)

[10]

POTSO 4

Sekaseka khathunu e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

TEMANA E

4.1 Tlhopha karabo e e maleba.

Polelo e e reng 'Ke rata baimana!' e mo modirisong ofe?

- A Modirisokeletso
- B Modirisokgethi
- C Modirisotaelo
- D Modirisopego

(1)

4.2 Dirisa lefoko 'pha!' mo polelong e o e itlhametseng.

(2)

4.3 Lefoko Ehee!, ke karolo efe ya puo?

(1)

4.4 A mokgwa o mme yo a tshwaratshwarang moimana yo ka ona, o siame? Tshegetska ka lebaka.

(2)

- 4.5 Matlho a moimana yo o mo setshwantshong a bontsha maikutlo afe? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 4.6 Lebotsi 'mang' re le dirisa fa re batla go itse eng? (1)
- 4.7 Kwala lefoko le le latelang mo bontsing.
Mma (1)
[10]

POTSO 5

- 5.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

TEMANA F

Rraagwe Otsile, monnamogolo wa letsipa la maloba, a **dira** jaaka a ne a itlwaeditse fa a ntse a gola kwa lefatsheng la Matikiri. A ithutlathutla a ngala lapa la gagwe go se na molato. O ne a itlwaeditse go kobakobana le mesese o ka re o mo lebelong la dipitse a le mo moriting wa tebalo, a lebetse gore ga a nnele lekau ruri, matlhabisa ditlhong, a se dumele se a se bonang ya nna e kete o a lora, basetsana ba mo tlhanogela botlhe, a sala a maketse o ka re ke motho e le gona a tswang mo borokong.

Jaanong gompieno o tlhola a tletsetletse le mebila botlhe ba mo tlhanogetse, o fetogile moipolai yo o sa lelelweng. Monna wa batho o tsene lapa le le sa tsenweng. Matlhajana a nakwana a a bolaya. Maano a padile, naga e rile setlhee! e tlhanotse direthe tshetsana, ba mo okile ba mo oka jaaka ntsi e okwa ke boladu.

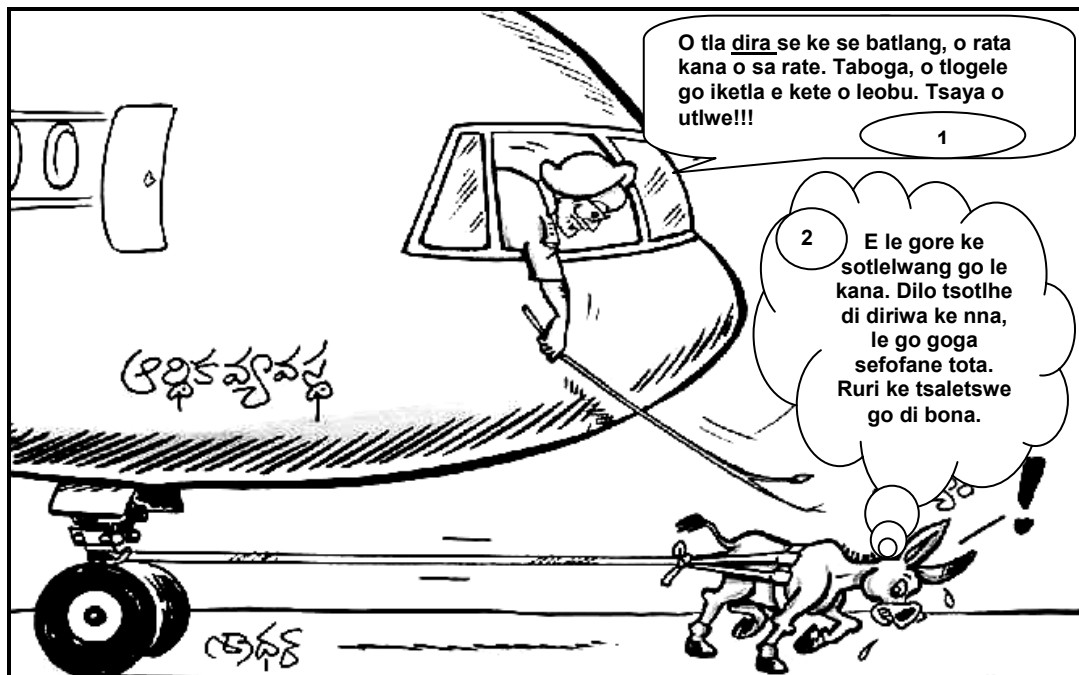
[Boithamedi: Rebone Sesoko]

- 5.1.1 Tlhopha karabo e e maleba. Go tlhanola direthe ke go ...
A itshuba.
B tshaba.
C taboga.
D fetoga. (1)
- 5.1.2 Kwala polelo e e latelang ka pakapheti.
Basetsana ba mo tlhanogela botlhe. (2)
- 5.1.3 Dirisa lekopanyi 'gore' go kopanya dipolelo di le pedi tse o di itlhametseng. (2)
- 5.1.4 Neela bongwe jwa lefoko le le latelang.
Meriting (1)

- 5.1.5 Dirisa lediri le le ntshofaditsweng mo temaneng jaaka tirwa mo polelong e o e itlhametseng. (2)
- 5.1.6 Nopola leitiri mo temaneng, mme morago o le dirise mo polelong e o e itlhametseng. (2)
- 5.1.7 Leina 'monnamogolo' le bopilwe ka dikarolopuo dife? (2)
- 5.1.8 Leina 'monna' le dirisitswe jang mo polelong e e thaletsweng mo temaneng? (2)

5.2 Sekaseka setshwantsho se se latelang, mme morago o arabe dipotso.

TEMANA G

[www.satirical cartoons.com]

- 5.2.1 Dirisa lethophi 'tsotlhe' mo polelong e o e itlhametseng. (2)
- 5.2.2 Dirisa lefoko le le thaletsweng mo puduleng ya 1 go bontsha bokao jo bo farologaneng le jwa temana. (2)
- 5.2.3 Naya mofuta wa sekapuo se se thaletsweng mo polelong e e latelang. (2)

Taboga, o tlogele go iketla e kete o leobu. (2)
[20]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 40
PALOGOTLHE YA TLHATLHOBO: 80